ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

του **Βασίλη Λιόση**

Στην Αυγή της 6ης Ιουλίου δημοσιεύτηκε ένα κείμενο για τον Ενρίκο Μπερλινγκουέρ (ΕΜ), τον «γκουρού» του ευρωκομμουνισμού. Αφορμή της δημοσίευσης αποτέλεσε, σύμφωνα με το συγγραφέα (Ανταίος Χρυσοστομίδης), το πολυσέλιδο αφιέρωμα της «Ουνιτά» για τον ηγέτη του Ιταλικού Κομμουνιστικού Κόμματος. Το κείμενο της Αυγής αποτελεί μια αγιογραφία του ΕΜ δίχως ίχνος μιας στοιχειώδους κριτικής αποτίμησης. Θα επιχειρήσουμε, λοιπόν, να κάνουμε ορισμένες σχετικές επισημάνσεις.

Επιλέγουμε ένα μόνο χαρακτηριστικό απόσπασμα που δίνει το στίγμα του αρθρογράφου: «Ο Μπερλινγκουέρ, απορρίπτοντας ουσιαστικά τη λενινιστική αντίληψη περί εφόδου στην εξουσία, παίρνει μαθήματα από την τραγωδία της Χιλής και καταλαβαίνει ότι πρέπει να διεκδικήσει την εξουσία μονάχα αν έχει την υποστήριξη ενός πλατιού κοινωνικού και πολιτικού μπλοκ, ενός μπλοκ που πρέπει να συγκροτείται “τόσο από τα ψηλά όσο και από τα χαμηλά”. Η ηθελημένη επιλογή της λέξης “συμβιβασμός”, που τόσο τάραξε –και, φευ, εξακολουθεί να ταράζει– τους αριστεριστές και σταλινικούς κάθε είδους, άνοιξε νέους δρόμους στη σκέψη και στην αντίληψη για μια σύγχρονη, ανανεωτική και ανανεωμένη αριστερά […]».

Κατά τη γνώμη μας στο παραπάνω απόσπασμα υπονοείται πως ο Λένιν είχε μια βολουνταριστική άποψη για την κατάληψη της εξουσίας. Ίσως ο αρθρογράφος πιστεύει πως λίγο η άποψη του Λένιν απείχε από μια πρακτική πραξικοπήματος, αλλά δεν τολμά να μας το

πει. Αν, όμως, ο Λένιν είχε μια τέτοια αντίληψη θα είχε επίσης ενδιαφέρον να μας φανερώσει και την άποψή του (ο αρθρογράφος) για το χαρακτήρα της ρωσικής επανάστασης για την οποία οι αστοί έχουν αποφανθεί ότι επρόκειτο για πραξικόπημα.

Όσον αφορά στον όρο ιστορικός συμβιβασμός, ο ΕΜ υπήρξε πράγματι ο εισηγητής του. Ο όρος συνδέθηκε με την τραγωδία της Χιλής. Ο ΕΜ, όμως, ανάγνωσε εντελώς ανάποδα τα πράγματα. Αντί να ερμηνεύσει την αποτυχία του χιλιάνικου πειράματος με βάση τις ουτοπίες του ειρηνικού δρόμου, το μη εξοπλισμό του λαού, την ατολμία στις οικονομικές μεταρρυθμίσεις (ανεξάρτητα από τον ηρωικό θάνατο του προέδρου Αλιέντε), κατέληξε πως η αιτία της τραγικής κατάληξης αποτέλεσε το γεγονός ότι η αριστερά δεν τόλμησε να συμπορευτεί κυβερνητικά και με συντηρητικές δυνάμεις προκειμένου να αποτραπεί η δικτατορία του Πινοσέτ.

Για τα ιταλικά δεδομένα ο ιστορικός συμβιβασμός μεταφραζόταν ως εξής: αποδοχή των εκβιασμών του ιταλικού κεφαλαίου προκειμένου η εργατική τάξη να φρενάρει τις διεκδικήσεις της, προώθηση του στόχου ενός «πανδημοκρατικού μετώπου» προς επίτευξη της «εθνικής ενότητας» και υπέρβασης της κρίσης, διεκδίκηση συμμετοχής σε αστικές κυβερνήσεις, αποδοχή του ιμπεριαλιστικού στάτους κβο με δηλώσεις του τύπου «Η Ιταλία ανήκει στο ΝΑΤΟ» (θυμίζει κάτι αυτό;).

Σε πρακτικό όλα αυτά παρήγαγαν τραγικές πολιτικές επιλογές. Αναφέρουμε μόνο μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα: ο συνδικαλιστής ηγέτης του κόμματος Λουτσιάνο Λάμα δήλωνε πως το ταμείο ανεργίας δε θα πρέπει να επιδοτεί για μεγάλο χρονικό διάστημα τους ανέργους, ο ΕΜ σημείωνε με νόημα πως η εργατική τάξη θα πρέπει να επωμιστεί το βαρύ φορτίο της λύσης όλων των προβλημάτων της χώρας και πως οι θυσίες πρέπει να είναι αμοιβαίες ανάμεσα στο κεφάλαιο και τους εργαζόμενους, ενώ κυβερνήσεις χριστιανοδημοκρατών επιβίωσαν χάρη στην ψήφο εμπιστοσύνης των κομμουνιστών (;).

Μάλιστα αξίζει να σημειώσουμε πως η υπερταξική αντιμετώπιση της κρίσης εδραζόταν και σε μια αστική και πλήρως αντιμαρξική ερμηνεία της κρίσης. Σε βασικά κομματικά ντοκουμέντα του Ιταλικού Κομμουνιστικού Κόμματος διαπιστωνόταν πως οι αιτίες της κρίσης υπήρξαν ο πληθωρισμός και η αύξηση των τιμών του πετρελαίου. Η οργανική σύνθεση του κεφαλαίου, η πτωτική τάση του ποσοστού κέρδους, η ανισορροπία ανάμεσα στους δυο τομείς παραγωγής (μέσα κατανάλωσης και μέσα παραγωγής), απορρίφθηκαν και μάλιστα από όσο έχουμε υπόψη μας χωρίς εξήγηση. Επομένως, αν η κρίση είναι απότοκη ορισμένων τεχνικών ζητημάτων και δεν είναι σύμφυτη του καπιταλισμού, τότε είναι φυσικό και οι λύσεις που προτείνονται να είναι όμορου χαρακτήρα: ορθολογικές και τεχνοκρατικές

συνταγές, υποτίθεται ουδέτερες, προς ρύθμιση του απορρυθμισμένου καπιταλισμού.

Πρέπει, τέλος, να θυμίσουμε στο συγγραφέα του αποθεωτικού για την ιταλική αριστερά και τον ΕΜ κειμένου, πως ένα σχετικά πρόσφατο άθλιο αποτέλεσμα των ευρωκομμουνιστικών ιδεών ήταν και ο βομβαρδισμός του γιουγκοσλαβικού λαού από τις νατοϊκές δυνάμεις. Οι κεντροαριστερές κυβερνητικές δυνάμεις του Νταλέμα, πολιτικού απογόνου των «ευγενών» ευρωκομμουνιστικών ιδεών και κομμάτων, δεν είχαν κανένα απολύτως πρόβλημα να δολοφονήσουν άμαχους.
* * * *
Παρατήρηση πρώτη: είναι εντυπωσιακό πως εκείνο το ρεύμα που αναθεματίζει το «σταλινισμό» και την προσωπολατρία, υιοθετεί εξιδανικεύσεις με αποτέλεσμα να απεμπολεί τις δικές του ιδεολογικές προκείμενες. Μάλιστα, όποιος τολμήσει να εγείρει ενστάσεις, αντιμετωπίζεται απολύτως «δημοκρατικά»: χαρακτηρίζεται σταλινικός ή αριστεριστής. Μάλλον πρόκειται για μια παράδοξη αντίληψη δημοκρατικού διαλόγου...

Παρατήρηση δεύτερη: τα εγκωμιαστικά κείμενα για κάποιο πρόσωπο ασφαλώς και δεν είναι απαγορευτικά, αρκεί να τοποθετούν το ιστορικό πρόσωπο στις πραγματικές του διαστάσεις. Όμως, ο αρθρογράφος παραλείπει παντελώς να κάνει αναφορά σε γεγονότα όπως αυτά που παραθέσαμε και τα οποία δεν είναι αποκύημα της φαντασίας μας, αλλά αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα.

ΠΗΓΕΣ

1. Χρυσοστομίδης Ανταίος, «Ενρίκο Μπερλινγκουέρ, τριάντα χρόνια μετά», Αυγή, 6 Ιουλίου 2014.
2. Μπερλινγκουέρ Ενρίκο, Ιστορικός συμβιβασμός, εκδ. Θεμέλιο, 1977.
3. Λάδης Φώντας, Τι είναι και πού πηγαίνει ο ευρωκομμουνισμός;, εκδ. Πύλη, 1982.

kordatos.org